

GODLEWO MILEWEK

Również ta miejscowość była w przeszłości częścią „okolicy szlacheckiej” zwanej Godlewo. W spisie podatkowym z 1578 roku wśród innych miejscowości wymienia się też *Godlewo Gnochi*, taka była właśnie pierwotna jej nazwa. Dopiero w końcu XVIII wieku pojawia się zapis *Godlewo Milewko Gnochy*, a w XIX wieku nazwa znana współcześnie¹.

Według danych z 1578 roku miejscowość ta należała do parafii Zuzel. Jej właścicielem był Konstanty Koniński oraz Michał z *bracią*, wieś liczyła 8 i pół włóki ziemi uprawnej².

Założycielami wsi i jej dziedzicami przez wiele lat byli Godlewscy herbu Gozdawa, którzy tworzyli tu zaścianek szlachecki. Ponieważ nie dla wszystkich starczało miejsca w rodzinnej wsi, wielu z nich wyjechało i było notowanych praktycznie w całej Rzeczypospolitej, od Wielkopolski po Ukrainę³.

Godlewscy cieszyli się dużym poważaniem wśród miejscowej ludności m.in. Dlatego, iż w ziemi nurskiej sprawowali wiele urzędów. Świadczy o tym następująca anegdota mazowiecka, pochodząca z parafii Zuzel: *„ksiądz, chcąc, aby jego kazanie wielkopiątkowe większe wywarło wrażenie na słuchaczach-Mazurach, kazał pod kościołem wystrzelić z muszkietu, po czym ukazawszy się na ambonie zawołał gromkim głosem: -Zabito. Mężczyźni wybiegli, aby zobaczyć, co się stało. W kościele pozostały tylko same kobiety, a jedna rzecze: -A kogóż to, dobrodzieju zabito? Ksiądz na to:- Pana Jezusa Chrystusa naszego. A baba z ulgą w głosie: -No to chwala Bogu, że nie Godlewskiego, bo to dobry i cnotliwy człek, daj mu Boże zdrowie”*⁴.

Jak wspomniano, Godlewscy byli właścicielami wsi przez setki lat. Z czasem jednak, w wyniku sprzedaży i posagów, zamieszkali tu również przedstawiciele innych rodów szlacheckich. Według danych z 1784 roku właścicielami ziemskimi byli: Godlewscy, Jaźwiński i Zarembowie⁵.

Wieś ta była typową, zamieszkiwaną przez drobną szlachtę, pełną niewielkich, drewnianych dworów. Budownictwo szlacheckie było głównie drewniane, posyite słomą, jednak obszernością i wyposażeniem wyróżniało się od chat chłopskich. W środku zazwyczaj znajdowała się sień, a po bokach dwie izby, z których jedna była alkierzem. Wyposażenie w sprzęty było ubogie. Całość ogradzano płotem z chrustu lub żerdzi. W pobliżu takiego dworu stały zazwyczaj chałupy o czterech izbach, zwane czworakami. Mieszkali tam poddani chłopci i służba. Oto jak opisuje chaty ubogiej szlachty XVIII-wieczny pamiętnikarz J. Kitowicz: *„Małej szlachty mieszkania nie różniły się od chłopskich chałup, snopkami częstokroć poszywane. W tym tylko różnica była, iż przed szlacheckim dworkiem musiały być koniecznie wrota wysokie, choć podwórze całe było płotem chruścianym ogrodzone, i druga, że dworek szlalcica miał dwie izby po rogach a sień w środku, gdy przeciwnie u chałupy chłopskiej sień jest z czola a za nią izba, a w tyle komora”*⁶.

W XIX wieku, podobnie jak w Godlewie Miernikach, również tu istniał zaścianek szlachecki, z tym jednak, że była to nieco mniejsza wioska. W 1827 roku naliczono 14 domów i 95 mieszkańców, natomiast w 1880 roku 17 domów i 127 mieszkańców⁷. W 1891 roku było 24 szlacheckich gospodarzy, którzy posiadali 90 użytków rolnych⁸.

W tym czasie wielu zubożałych szlalciców wyjeżdżało do miast, gdzie obejmowali niższe posady urzędnicze, zaciągali się również do wojska carskiego. Wynikało to z tego, że po upadku Rzeczypospolitej brakowało możliwości awansu w hierarchii urzędów dawnej Polski. W wyniku podziałów ziemi między poszczególnych sukcesorów, była ona niezwykle rozdrobniona. Dopiero na początku XX wieku podejmowano próby komasacji gruntów, aby zrationalizować gospodarkę rolną. Poszczególne gospodarstwa należące do drobnych szlalciców w tej okolicy liczyły średnio

¹ *Nazwy miejscowe Polski*, tom III, s. 201.

² *Źródła Dziejowe.....*, s. 398.

³ Boniecki A, *Herbarz Polski*, tom I-XIV, Warszawa 1899-1913., t. 6, str. 151: *Godlewscy h. Gozdawa*.

⁴ Tomkiewicz M, Tomkiewicz W, *Dawna Polska w anegdocie*, Warszawa 1988, s. 155.

⁵ *Regestr Diecezjów.....*, s. 410.

⁶ Benon Dymek *„O stereotypie szlachty mazurskiej i Poborzanach, część II [w:] Ziemia Zawkrzeńska*, tom VII, Mława 2003, s. 67-103.

⁷ *Słownik Geograficzny.....*, tom II, s. 644.

⁸ Dajnowicz W, *Drobna szlachta.....*, s. 235.

od 1 do 20 ha, z tym, że działki często leżały w kilku wsiach i dodatkowo podzielone były czasem na 100 mniejszych działek⁹.

Spis powszechny z 1921 roku informuje o wsi Godlewo Milewek, liczącej 25 domów i 139 mieszkańców. Miejscowość należała do gminy Szulborze Koty¹⁰.

⁹ Rosłonec Stanisław, *Samorzutne scalanie gruntów wśród mazowieckiej i podlaskiej szlachty zagrodowej*, Warszawa 1928, s. 114-115.

¹⁰ *Skorowidz miejscowości....*, s. 66.